

Literárónymá v Pomocníkovi

Slovenské Národné Noviny; 31/2016; 06/08/2016; s.: 7; Pavol ODALOŠ ; Zaradenie: REPORTÁŽ

Pomenúvaniu literárnych postáv venuje každý spisovateľ primeranú pozornosť, pretože literárónymá (literárne vlastné mená) spoluvytvárajú atmosféru aj charakter literárneho diela. Zámerom príspevku je predstaviť literárónymá v románe Ladislava Balleka Pomocník. Román predstavuje život tesne po druhej svetovej vojne na juhu Slovenska.

Názov románu Pomocník je iným pomenovaním pomocného mäsiara Volenta Lančariča. Literárónymum Volent Lančarič pomenúvalo výborného mäsiara, no nespratného a násilníkeho človeka, ktorý mal odjakživa problémy so žandarmi každej doby. Literárónymum Volent je skrátenou podobou mena Valentín s maďarskou výslovnosťou a ako o. Pôvodný význam slova Valentín súvisí s rímskym rodovým menom Valerius, ktoré je odvodené od slova valens s významom silný, zdravý. Volent bol presne taký: zdravý a silný mäsiar. Priezvisko Lančarič signalizuje jeho balkánsky pôvod. Literárónymum najčastejšie fungovalo v jednoslovnej podobe vo forme rodného mena Volent. Mäsiarky majster Štefan Riečan bol istým spôsobom opakom Volenta. Bol nerozhodný, neistý, málo komunikatívny, spoločenským novotám málo prispôsobivý, ale aj morálne čistý a pridŕžajúci sa tradícií. Štefan Riečan bol ako rieka, pokojná a pomaly tečúca v koryte. V Palánku sa s nikým nezblížil. S Volentom mal skôr pracovné vzťahy. S manželkou a dcérou si nerozumel, pretože chceli, aby bol modernejší. Podobenstvo Riečana s riekou možno vidieť aj v jeho osamotenosti medzi ľuďmi. Rieka tečie väčšiu časť svojho toku sama a Riečan tiež žil "sám so sebou". Literárónymum najčastejšie fungovalo v jednoslovnej podobe vo forme priezviska Riečan. Spoločensky vyššie postavená osoba mäsiarsky majster bol pomenovaný priezviskom. Spoločensky nižšie postavená osoba mäsiarsky pomocník bol pomenovaný rodným menom. Ak bol Riečan pokojná rieka, tak jeho žena Eva Riečanová bola rieka nepokojná, nespútaná a vystupujúca z brehov. Zhrešila viackrát: hromadila peniaze, fyzicky napádala manžela a hedonisticky si užívala ženskú príťažlivosť. Rozložila rodinu vlastným odchodom na liečenie bez návratu. Eva Riečanová, matka a manželka, je symbolom morálne deficitnej povojnovej ženy. Dcéra Riečanovcov Eva, ktorá je zmyslom života manželov, bola orientovaná matkou na budúcnosť ženy, príslušníčky smotánky mesta: zábavy, vydaj, solventný manžel, pani domu, šťastná budúcnosť. Realita však bola iná. Dcéra Eva zhrešila nielen preto, lebo zvierla Volenta Lančariča, budúceho manžela, ale najmä preto, že si vybrala ľahšiu cestu v živote, nenasledovala skromného, pracovitého a morálneho otca, ale neskromnú, hedonistickú a morálne deficitnú matku. Román sa odohrával v Palánku (dnešných Šahách), ktorý bol v uvedenej dobe etnicky zmiešaným mestom, čo sa odrazilo aj pri pomenúvaní postáv: bývalý policajt Karff, trafikant Pataki, pán Süteaö, štábný štrážmajster Pôbiš, lekárnik Filadelfi, Bulhar Nikola Angelov, židovský lekár Erneszt Weinberger a pod. Ladislav Ballek v románe Pomocník premysleným spôsobom charakterizoval postavy prostredníctvom vlastných mien na základe ich konania v románe.

Pavol ODALOŠ, Katedra slovenského jazyka a komunikácie FF **UMB** v **Banskej Bystrici**